

Recommendation of the Committee of Ministers to member States on human rights principles and guidelines on age assessment in the context of migration

Recommandation du Comité des Ministres aux États membres sur les principes des droits de l'homme et lignes directrices en matière d'évaluation de l'âge dans le contexte de la migration

Рекомендація Комітету міністрів державам-членам про принципи захисту прав людини та рекомендації щодо встановлення віку в контексті міграції

---

*Source - Council of Europe December 2022, original English and French versions
© Council of Europe March 2023, Ukrainian translation*

* * * * *

*Source - Conseil de l'Europe décembre 2022, versions originales en anglais et français
© Conseil de l'Europe mars 2023, traduction en ukrainien*

Рекомендація CM/Rec(2022)22 Комітету міністрів державам-членам про принципи захисту прав людини та рекомендації щодо встановлення віку в контексті міграції

*(Прийнято Комітетом міністрів 14 грудня 2022 року
на 1452-му засіданні заступників міністрів)*

Комітет міністрів, відповідно до положень статті 15.b Статуту Ради Європи,

Враховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами, серед іншого, шляхом сприяння поширенню спільних стандартів і співпраці у сфері прав людини;

Підтверджуючи, що принципи рівної гідності всіх людей і повного і рівного здійснення прав людини та основоположних свобод застосовуються до будь-якої дитини в межах юрисдикції Держави, незалежно від її громадянства, міграційного статусу, статусу проживання чи будь-якого іншого статусу;

Зважаючи на обов'язки та зобов'язання Держав щодо дітей, як це передбачено міжнародними правовими документами, зокрема Конвенцією Організації Об'єднаних Націй про статус біженців (1951 р.) та протоколом до неї (1967 р.), Гаазькою конвенцією про повноваження органів влади та право, що застосовується для заходів захисту дітей (1961), Конвенцією ООН про права дитини (1989 р.) та факультативними протоколами до неї, Рекомендацією щодо застосування до дітей-біженців та інших дітей, переміщених за кордон, Гаазької конвенції про захист дітей та співробітництво з питань міждержавного усиновлення (1994 р.), Конвенцією про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей (1996), Конвенцією ООН про права людей з обмеженими можливостями (2006), а також положеннями документів міжнародного гуманітарного права та документів, що стосуються біженців та осіб без громадянства;

Враховуючи необхідність забезпечення ефективного впровадження існуючих європейських стандартів, що захищають і сприяють здійсненню прав дітей в цілому, а також тих, що охоплюють аспекти, що конкретно стосуються дітей-мігрантів, зокрема Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (ETS № 5) та протоколів до неї, Європейської соціальної хартії (ETS № 35 та її переглянутої версії, ETS № 163), Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних (ETS № 108) та протоколу про внесення змін до неї (CETS № 223), Європейської конвенції про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (ETS № 126), Конвенції про права людини та біомедицину (ETS № 164), Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми (CETS № 197), Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (CETS № 201) і Конвенції Ради Європи про запобігання і боротьбу з насильством стосовно жінок і домашнім насильством (CETS № 210);

Беручи до уваги відповідні загальні коментарі та рішення щодо індивідуальних повідомлень Комітету ООН з прав дитини, а також інші відповідні рішення та рекомендації міжнародних моніторингових органів і комітетів;

Беручи до уваги відповідну прецедентну практику Європейського суду з прав людини та відповідні рекомендації, керівні принципи, резолюції та декларації Комітету міністрів і Парламентської асамблеї Ради Європи у цій сфері, а також відповідні рішення та рекомендації моніторингових органів і комітетів Ради Європи;

Посилаючись на програму Ради Європи «Будуємо Європу для дітей і разом з дітьми», Стратегію Ради Європи з прав дитини (2022-2027) та План дій Ради Європи щодо захисту вразливих осіб у контексті міграції та надання притулку в Європі (2021-2025);

Визнаючи, що держави повинні поважати, захищати та здійснювати права дитини, а до дітей-мігрантів слід ставитися насамперед як до дітей;

Висловлюючи глибоку стурбованість тим, що діти-мігранти знаходяться в особливо вразливих ситуаціях, незалежно від того, чи перебувають вони із супроводом, без супроводу чи розлучені зі своїми батьками і, таким чином, піддаються підвищеному ризику порушення їхніх основних прав і свобод;

Беручи до уваги різні обставини, за яких може виникнути необхідність проведення процедури встановлення віку;

Визнаючи, що поточні обмеження наукових методів і можливостей дозволяють державам лише встановлювати віковий діапазон особи та що законодавство та практика встановлення віку різняться, у тому числі в межах території однієї держави, створюючи тим самим правову невизначеність і ризик дискримінації;

Нагадуючи про право дитини на те, щоб її найкращим інтересам приділялась першочергова увага в усіх питаннях, які її стосуються, і що будь-який законний інтерес держави щодо встановлення віку дитини повинен поважати права цієї дитини;

вважаючи, що рекомендації, засновані на фундаментальних принципах у сфері захисту прав людини, повинні надихати практику держав-членів і сприяти подальшому розвитку законодавства, політики та практики в державах-членах, які підтримують права дитини в контексті встановлення віку,

Рекомендує урядам Держав-членів вживати або посилювати у своєму законодавстві чи практиці всі заходи, які вони вважають необхідними з метою впровадження наступних принципів і рекомендацій:

1. Стосовно встановлення віку в контексті міграції, основним принципом, що лежить в основі всіх інших, є повага до гідності кожної дитини як людини та носія права. Закони, процедури та практика, що стосуються встановлення віку, мають ґрунтуватися на повазі до прав людини та основоположних свобод;
2. Держави повинні забезпечити, щоб особа, яка проходить процедуру встановлення віку, вважалася дитиною, якщо інше не буде встановлено процедурою встановлення віку;
3. Держави повинні мати чітко визначений процес встановлення віку, який використовує міждисциплінарний підхід, заснований на науково обґрунтованих знаннях, методах і практиці, та є орієнтованим на дитину;
4. Медичне обстеження з метою встановлення віку слід проводити лише тоді, коли залишаються обґрунтовані сумніви щодо передбачуваного віку особи після того, як інші заходи міждисциплінарного підходу були вичерпані, за інформованої згоди особи та з належним дотриманням принципів пропорційності та найкращих інтересів дитини;
5. Має бути визначена чітка рамкова основа, яка передбачає направлення на встановлення віку, процес і порядок виконання, а також процес прийняття рішень, доповнений, у разі необхідності, додатковими інструкціями та рекомендаціями;
6. Встановлення віку має проводитися призначеними фахівцями на основі відповідних професійних зобов'язань і стандартів, а відповідна професійна підготовка повинна бути забезпечена для всіх осіб, відповідальних за встановлення віку та пов'язані з цим процедури;
7. Рішення про встановлення віку, прийняте в результаті міждисциплінарної процедури, має бути повідомлено особі у дружній до дитини спосіб і, у відповідних випадках, батькам, піклувальникам або законним представникам, і включати детальну інформацію про юридичні та підтверджені фактами підстави для прийняття рішення та інформацію про наявні ефективні

засоби правового захисту. Рішення має бути відкритим для перегляду або оскарження в незалежному органі;

8. Право дитини на приватне та сімейне життя має бути гарантоване в контексті обробки персональних даних з метою встановлення віку;

9. Держави заохочуються до сприяння дослідженням, обміну передовим досвідом та співпраці з метою забезпечення процедур встановлення віку, які відповідають правам людини;

Запрошує Уряди Держав-членів перекласти та розповсюдити текст цієї рекомендації, додатку та пояснювальної доповіді якомога ширше серед усіх своїх компетентних органів та посадових осіб, а також серед професіоналів, включаючи неурядові організації;

Рекомендується використання існуючих механізмів або, у відповідних випадках, створення нових, як на національному, так і на європейському рівнях, для просування, перегляду та обміну досягнутим прогресом щодо впровадження цих рекомендацій із залученням відповідних зацікавлених сторін.

Додаток до Рекомендації CM/Rec(2022)22 – Принципи захисту прав людини та рекомендації щодо встановлення віку в контексті міграції

I. Мета та сфера застосування

1. Ці принципи та рекомендації спрямовані на підтримку держав у забезпеченні того, щоб будь-яке встановлення віку особи в межах їхньої юрисдикції проводилось з повагою до прав людини та гідності цієї особи, а також права на захист від усіх форм насильства чи експлуатації відповідно до міжнародних та європейських стандартів.

2. Враховуючи відповідні міжнародні та європейські правові інструменти, а також рекомендації та досвід у цій сфері, ці принципи та рекомендації стосовно прав людини спрямовані на те, щоб:

а. надати рекомендації для розробки та проведення процедури встановлення віку з дотриманням прав людини, та з повагою до та захистом прав дитини;

б. заохотити держави підтримувати та просувати обмін практиками встановлення віку, що базуються на правах людини та орієнтовані на дитину, а також розглянути можливість впровадження механізмів, які дозволять відповідним органам влади враховувати рішення щодо встановлення віку, прийняті в інших Державах-членах, щоб забезпечити міцніший захист задля добробуту дітей.

3. Принципи захисту прав людини та рекомендації повинні застосовуватися до будь-якої процедури встановлення віку в контексті імміграції та надання притулку. Ці принципи та рекомендації також можуть бути корисними для органів влади при встановленні віку в інших ситуаціях.

II. Визначення

4. Для цілей цієї рекомендації:

а. «дитина» означає будь-яку особу віком до 18 років;

б. «дитина без супроводу» означає дитину, яка була розлучена з обома батьками та іншими родичами і не перебуває під опікою дорослого, який відповідно до закону чи звичаю несе відповідальність за неї;

в. «дитина, розлучена із сім'єю» означає дитину, яка була розлучена з обома батьками або із своїм попереднім законним або звичаєвим основним доглядачем, але не обов'язково з іншими родичами. Таким чином, це може включати дітей у супроводі інших дорослих членів сім'ї;

г. «встановлення віку» означає будь-яку процедуру, яку здійснює компетентний орган для визначення віку особи;

д. «піклувальник» означає особу, яку призначено або визначено для підтримки, надання допомоги та, якщо це передбачено законом, представлення інтересів дітей без супроводу чи розлучених із сім'єю дітей у процесах, які їх стосуються. Якщо установу чи організацію призначають або визначають піклувальником для підтримки, допомоги та здійснення правоздатності дитини, вона повинна призначити фізичну особу для виконання обов'язків піклувальника, як це викладено в цих рекомендаціях. Піклувальник діє незалежно задля гарантування здійснення прав і забезпечення найкращих інтересів та добробуту дитини. Піклувальник діє як сполучна ланка між дитиною та всіма іншими зацікавленими сторонами, які несуть перед нею відповідальність. Це операційне визначення враховує, що термін, який використовується, а також функції та спосіб призначення піклувальника відрізняються від юрисдикції до юрисдикції;

е. «документ, що посвідчує особу» означає будь-який документ, виданий компетентним органом відповідно до національного законодавства або міжнародного права, у відповідних випадках, для підтвердження особи власника документа;

є. «медичне обстеження» означає обстеження, проведене кваліфікованим практикуючим лікарем на основі встановлених наукових методів і протоколів;

ж. «інформація, дружня до дітей» — це інформація, яка «адаптована до віку, зрілості, мови, статі та культури дитини». ¹ Це вимагає від постачальника інформації адаптування інформації та складності спілкування відповідно до ситуації та конкретних потреб кожної дитини віком до 18 років.

III. Рекомендації щодо встановлення віку в контексті міграції

Принцип 1 – Повага до прав людини та основоположних свобод і принципів

Стосовно встановлення віку в контексті міграції основним принципом, що лежить в основі всіх інших, є повага до гідності кожної дитини як людини та носія права. Закони, процедури та практика, що стосуються встановлення віку, повинні ґрунтуватися на повазі до прав людини та основоположних свобод.

Людська гідність і право на свободу від катування або нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження

1. Держави повинні забезпечити, щоб встановлення віку проводилось в умовах, сумісних з повагою до людської гідності та безпеки. Спосіб і методи встановлення віку не повинні піддавати будь-яку особу катуванню, нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню, або впливати на її здоров'я, фізичну чи психологічну цілісність.

2. Будь-який метод, пов'язаний з наготою або обстеженням, оглядом чи вимірюванням геніталій або інтимних частин тіла, повинен бути заборонений під час процесу встановлення віку.

Законність

3. Встановлення віку повинно проводитися відповідно до законодавства.

Найкращі інтереси дитини

4. Держави повинні вимагати від компетентних органів, відповідальних за встановлення віку, забезпечення того, щоб найкращі інтереси дитини були основним фактором у всіх діях стосовно дитини.

¹ Див. *Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей* (прийняті 17 листопада 2010 року, Розділ IV.A 1(1 та 2), Council of Europe Publishing, 2011 р., та Рада Європи, "Як передати дружню до дитини інформацію дітям в міграції - Посібник для фахівців першої лінії", Страсбург, 2018 р.

Пропорційність і необхідність

5. Відповідно до принципу пропорційності застосування процедури встановлення віку має обмежуватися ситуаціями, коли це необхідно для забезпечення належного ставлення до дитини; при проведенні процедури, це має здійснюватися з мінімальним втручанням заради досягнення цієї мети.

6. Встановлення віку не має проводитись як рутинна процедура, а лише за направленням компетентного органу, коли є обґрунтовані сумніви щодо віку особи та встановлення її віку необхідне для визначення прав особи та застосовних процедур.

7. Держави повинні отримати інформовану згоду особи перед процедурою встановлення віку. Якщо, відповідно до закону, особа не має можливості давати згоду на встановлення віку, встановлення віку можна проводити лише з дозволу одного з батьків, піклувальника або представника.

8. Особа повинна мати право відмовитися від участі у встановленні віку.²

Надання піклувальника

9. Якщо існує невизначеність щодо того, чи є особа дитиною, і навіть після проведення національних процедур встановлення віку, держави повинні забезпечити надання піклувальника, за відсутності батьків або піклувальників, або щоб гарантія дотримання прав була забезпечена компетентним органом.

Заходи захисту, допомоги та безпеки

10. Встановлення віку не повинно проводитися, доки не будуть задоволені потреби безпеки та негайного захисту особи. Відповідні заходи захисту можуть включати забезпечення:

- а. консультування та інформування, доступною для дітей мовою, зокрема щодо прав особи та доступних їй послуг, включаючи право на доступ до юридичної консультації та допомоги під час участі в процедурі встановлення віку;
- б. юридичне представництво/піклування;
- в. матеріальна допомога;
- г. лікування;
- д. послуги письмового та усного перекладу, де це необхідно.

11. Додатковий догляд і допомога повинні надаватися особам з додатковою вразливістю, включаючи ймовірних постраждалих від торгівлі людьми та насильства, перед початком встановлення віку та під час процедури встановлення віку.

12. Держави повинні забезпечити надання інформації у зручній для дітей формі про права особи, причини направлення на встановлення віку, саму процедуру, ролі різних спеціалістів та органів влади, які беруть участь, ймовірну тривалість процедури, можливі результати та наслідки рішення, доступні засоби правового захисту для оскарження рішення та способи реалізації своїх прав. Таку інформацію слід надавати індивідуально та, якщо це доцільно, у колективі, на регулярній основі, щоб гарантувати, що всі діти отримують узгоджену інформацію в доступній формі. Піклувальник також повинен отримувати інформацію про будь-яке направлення для встановлення віку та бути поінформованим протягом усієї процедури.

13. Держави повинні забезпечити захист особи від усіх форм насильства та експлуатації, зокрема сексуальної експлуатації та насильства, протягом усієї процедури встановлення віку. Будь-яка підозра чи твердження про будь-яку форму насильства чи експлуатацію має бути негайно розслідуване окремим незалежним органом.

---

² Відповідно до пункту 55 Пояснювального меморандуму.

14. Держави повинні забезпечувати безпеку та найкращі інтереси дітей, вік яких не оскаржується, під час розміщення осіб, які проходять перевірку щодо їх віку, і, у разі необхідності та доречності, розміщувати останніх окремо від дітей.

15. Розміщення в притулку має враховувати безпосередню безпеку та добробут дитини. Особа, яка проходить процедуру встановлення віку, повинна мати доступ до житла, яке відповідає її конкретним потребам, беручи до уваги її передбачувану належність до меншин, її стать, культурне походження та будь-яку особливу вразливість, наприклад, коли особа постраждала від насильства, є постраждалою від торгівлі людьми чи іншої форми експлуатації та жорстокого поводження, або має будь-яку форму фізичної чи психічної інвалідності. Особа, яка проходить процедуру встановлення віку, повинна розміщуватися окремо від дорослих, які не є родичами.

16. Необхідно надати інформацію особі, яка проходить процедуру встановлення віку, та її піклувальнику щодо будь-якої зміни умов проживання; погляди особи щодо таких змін слід враховувати та, де це можливо, і приділяти їм належну увагу відповідно до здібностей і зрілості дитини, що розвиваються.

17. При розгляді питання про встановлення контакту з органами влади країни походження або колишнього проживання особи, яка бере участь у процедурі встановлення віку, компетентні органи повинні діяти відповідно до своїх зобов'язань згідно з міжнародним правом для забезпечення безпеки особи або її сім'ї, а також слід враховувати можливі консульські затримки. Якщо особа потребує міжнародного захисту, не можна зв'язуватися з органами влади країни походження, доки заява особи про міжнародний захист не буде індивідуально розглянута органами з питань надання притулку.

Охорона здоров'я, освіта та соціальне забезпечення

18. Особа, яка проходить процедуру встановлення віку, повинна без дискримінації мати доступ до освіти, медичної допомоги та соціальної підтримки протягом усієї процедури встановлення віку.

Переклад

19. Особа, яка проходить процедуру встановлення віку, повинна мати можливість отримувати допомогу кваліфікованого та неупередженого перекладача протягом усієї процедури, якщо вона проводиться мовою, відмінною від її рідної. Наданий усний переклад має враховувати культурні особливості та мати достатню якість для забезпечення ефективної та дієвої комунікації та охорони справедливості процедури.

Доступ до незалежної та безкоштовної юридичної консультації та представництва

20. Держави повинні забезпечити, щоб особа мала доступ до незалежної та безкоштовної юридичної консультації та представництва із залученням кваліфікованого фахівця під час процедури встановлення віку, включаючи поради щодо того, чи слід їй скористатися своїм правом відмови від участі в цій процедурі, про наслідки такої відмови та як діяти щодо будь-яких пов'язаних процедур, таких як подання заяви про надання притулку, імміграції та возз'єднання сім'ї, а також будь-якої можливої апеляції.

Право на свободу та захист від застосування примусу, сили чи обмеження

21. Дитина має основне право на свободу; як наслідок, вона не повинна бути позбавлена волі задля цілей встановлення віку. Мета встановлення віку не може виправдати застосування примусу, сили чи обмеження чи позбавлення волі, оскільки не можна очікувати, що особа надає вільну та усвідомлену згоду, коли вона перебуває у вразливому становищі по відношенню до органів влади, що здійснюють контроль.

Принцип 2 – Презумпція неповноліття

Держави повинні забезпечити, щоб особа, яка проходить процедуру встановлення віку, вважалася дитиною, якщо інше не буде встановлено процедурою встановлення віку.
---

22. Застосовуючи презумпцію неповноліття, держави повинні ставитися до особи як до дитини та захищати її права з моменту направлення та протягом усієї процедури встановлення віку, а також забезпечити, щоб особа була направлена та мала ефективний доступ до відповідних служб захисту дітей без дискримінації чи затримки.

23. Якщо є сумніви щодо віку особи, яка вважає себе повнолітньою, наприклад, за відсутності документа, що посвідчує особу, який вважається дійсним, і є підстави вважати, що ця особа може бути дитиною, повинні застосовуватись заходи захисту і допомоги, передбачені для дітей.

Перевага сумнівів

24. Якщо після завершення процедури встановлення віку залишаються обґрунтовані сумніви, особу слід вважати дитиною.

25. Межа похибки, що застосовується до кожного елемента процедури встановлення віку, повинна бути зафіксована, а кожному елементу надається належна вага відповідно до наукової обґрунтованості результатів. Межа похибки має бути застосована на користь дитини.

Принцип 3 – Встановлення віку з використанням міждисциплінарного підходу на основі доказів

Міждисциплінарний підхід

Держави повинні мати чітко визначений процес встановлення віку, який використовує міждисциплінарний підхід, заснований на науково обґрунтованих знаннях, методах і практиці, та є орієнтованим на дитину.

26. Держави повинні розглянути можливість проведення встановлення віку за допомогою міждисциплінарного підходу, за якого над встановленням віку особи працює низка професіоналів, приділяючи належну увагу фізичним, психологічним факторам, факторам розвитку, навколишньому середовищу та соціально-культурним факторам, і який базується на науково обґрунтованих знаннях, методах і практиці.

27. Цей підхід має включати:

а. перевірку документації, наявної у компетентних органів або наданої особою, яка проходить процедуру встановлення віку;

б. без шкоди для вищезазначеного, співбесіду кваліфікованих фахівців з особою, яка проходить процедуру встановлення віку, з належним урахуванням фізичних, психологічних факторів, факторів розвитку, навколишнього середовища та соціально-культурних факторів.

28. Документи, що посвідчують особу, якщо вони є, повинні систематично перевірятися та вважатися такими, що визначають вік, якщо вони не вважаються недійсними відповідно до процедур, встановлених законом для перевірки документів, що посвідчують особу.

29. Процедура встановлення віку має бути прозорою, ретельною та науково достовірною; органи влади повинні прийняти рішення на основі доказів та інформації, наданих особою, яка проходить процедуру встановлення віку, і, якщо необхідно, на основі співбесіди та інших доступних документальних доказів та інформації.

30. Особі слід надати можливість пояснити будь-які невідповідності, що виникають під час співбесіди, і можливість в розумний термін надати докази, якими особа не володіє.

31. Фахівці, відповідальні за кожну частину процедури встановлення віку, повинні діяти швидко, неупереджено та незалежно.

32. Національні органи влади повинні співпрацювати та координувати планування, проведення та завершення процедури відповідно до стандартів обміну інформацією та захисту даних.

Дружні до дітей процедури та заходи безпеки

33. Співбесіди для встановлення віку мають проводитися в дружньому до дітей середовищі та в найбільш прийнятних умовах відповідно до Керівних принципів Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дитини.

34. Права бути почутими та брати участь мають бути гарантовані з моменту направлення та протягом усього періоду процедури встановлення віку, включно з будь-якою процедурою оскарження рішення про встановлення віку. Поглядам особи, яка проходить встановлення віку, слід приділяти належну увагу відповідно до її здібностей, що розвиваються, і зрілості.

35. Особі, яка проходить процедуру встановлення віку, повинна бути надана можливість, щоб її протягом усієї процедури супроводжувала довірена особа за її вибором, якщо це не суперечить найкращим інтересам дитини. Законний представник або піклувальник повинен бути присутнім для супроводу особи протягом усієї процедури встановлення віку.

Принцип 4 – Принципи, що застосовуються при медичних обстеженнях у контексті встановлення віку

Медичне обстеження з метою встановлення віку слід проводити лише тоді, коли залишаються обґрунтовані сумніви щодо передбачуваного віку особи після того, як інші заходи міждисциплінарного підходу були вичерпані, за інформованої згоди особи та з належним дотриманням принципів пропорційності та найкращих інтересів дитини.

36. Медичне обстеження з метою встановлення віку має відбуватися лише:

- якщо це відповідає принципу найкращих інтересів дитини, після оцінки найкращих інтересів;
- за інформованою згодою особи на проходження процедури встановлення віку або, якщо дитина не дієздатна, з дозволу її батьків, піклувальників чи законних представників; і
- якщо залишаються обґрунтовані сумніви щодо передбачуваного віку особи після того, як усі інші елементи міждисциплінарного підходу було вичерпано.

Принцип пропорційності

37. Компетентні органи повинні діяти пропорційно та використовувати найменш інвазивні доступні методи, враховуючи, що діти не повинні піддаватися непотрібному опромінюванню або будь-якому медичному методу, який несе в собі ризик або шкідливий вплив на їх фізичне та психічне здоров'я.

38. Держави повинні забезпечити застосування методів і практик, які ґрунтуються на доказах, і виключити неточні медичні методи.

Найкращі інтереси дитини при медичних обстеженнях

39. Найкращі інтереси дитини мають бути першочерговим фактором при прийнятті всіх рішень щодо використання медичного обстеження для встановлення віку.

40. Держави повинні вжити заходів для забезпечення того, щоб кваліфіковані спеціалісти оцінювали найкращі інтереси дитини та, зокрема, чи має особа вразливість, через яку медичне встановлення віку чи використання певного методу є невідповідним для цієї особи.

41. Оцінка найкращих інтересів повинна враховувати фізичний та психічний добробут особи, а також будь-яку конкретну вразливість. Особливу увагу слід приділяти, серед іншого, дітям, які страждають від посттравматичного стресового розладу, вагітним дівчатам і постраждалим від торгівлі людьми чи насильства, включаючи сексуальну експлуатацію та сексуальне насильство. Фахівці повинні мати спеціальні навички та підготовку для проведення процедури.

42. Якщо це вважається доцільним і можливим, особа повинна мати можливість вибрати стать фахівця, який проводить медичне обстеження, і перекладача.

43. Відповідно до принципу найкращих інтересів дитини, під час тлумачення результатів медичного обстеження з метою встановлення віку, держави повинні застосовувати будь-яку допустиму похибку на користь особи, яка проходить процедуру встановлення віку.

Інформована згода на медичне обстеження

44. Особа, яка проходить процедуру встановлення віку, повинна бути поінформована професіоналом у дружній для дитини спосіб про метод, який буде використовуватися, тривалість обстеження, можливі наслідки та про її право відмовитися від обстеження або відкликати згоду.

45. Практикуючий лікар повинен переконатися, що особа надала дійсну інформовану згоду на медичне обстеження перед тим, як приступити до обстеження. Якщо дитина не спроможна надати згоду, обстеження може продовжуватися лише з дозволу її батьків, піклувальників або законних представників.

46. Інформована згода має бути надана чітко та задокументована; таку згоду можна вільно відкликати в будь-який час.

47. Якщо цього вимагає ситуація особи, зокрема у випадках інвалідності, має бути присутнім перекладач або спеціалізований доглядач, щоб допомогти поінформувати особу та повідомити про її занепокоєння, згоду чи відмову від неї.

Принцип 5 – Законодавча та політична основа

Повинна існувати чітка рамкова основа, яка передбачає направлення на встановлення віку, процес та порядок проходження процедури, а також процес прийняття рішень, доповнений, у разі необхідності, додатковими інструкціями та рекомендаціями.
--

48. Рамкова основа повинна включати, серед іншого, такі елементи:

- а. вимоги до органів влади щодо забезпечення того, щоб найкращі інтереси дитини були прийняті до першочергової уваги в усіх діях, які здійснюються в цьому контексті, наголошуючи на необхідності враховувати індивідуальні обставини особи, включаючи будь-які особливі потреби та вразливість;
- б. направлення на встановлення віку має відбуватися лише після мотивованого рішення компетентного органу, яке пояснює будь-які обґрунтовані сумніви щодо віку особи;
- в. процедура встановлення віку має призвести до окремого рішення на основі письмового висновку, що документує встановлення віку;
- г. ефективні механізми подання скарг і доступ до ефективних засобів правового захисту, включаючи доступ до перегляду або адміністративного чи судового оскарження в окремому незалежному органі.

49. Рамкова основа має надавати рекомендації органам влади та фахівцям, відповідальним за встановлення віку, щодо того, як застосовувати принцип найкращих інтересів дитини на різних етапах процесу встановлення віку, а також способи запиту та отримання дійсної інформованої згоди.

50. Рамкова основа встановлення віку повинна передбачати відповідні гарантії для врахування конкретних потреб і вразливості осіб, які проходять процедуру встановлення віку.

51. Рамкова основа встановлення віку повинна визначати часові обмеження для направлення на процедуру встановлення віку, тривалість процедури та процесу прийняття рішення, а також часовий ліміт для подання скарги або заяви на незалежний перегляд чи апеляцію, відповідно до обставин.

52. Рамкова основа встановлення віку повинна визначати органи влади та фахівців, відповідальних за направлення на процедуру встановлення віку, за проведення процедури встановлення віку та за прийняття рішень щодо встановлення віку, а також органи, відповідальні за здійснення нагляду, та їхні відповідні ролі та обов'язки в цьому контексті.

53. Необхідно розглянути питання про створення механізмів вирішення будь-якого конфлікту між особами чи органами, уповноваженими давати чи відмовляти у згоді на медичне обстеження щодо осіб, які не спроможні надати згоду.

54. Держави повинні забезпечити визнання рішення про встановлення віку всіма відповідними національними органами, щоб уникнути багаторазових процедур встановлення віку або суперечливих рішень на національному рівні. Подальші процедури встановлення віку можуть проводитися лише у виняткових випадках, якщо з'являється нова важлива документація. Нові процедури в таких випадках повинні виключати будь-яке подальше медичне обстеження особи.

55. Рамкова основа повинна визначати доступні, незалежні та ефективні механізми подання скарг.

56. Рамкова основа повинна встановлювати спеціальні правила та положення щодо відбору, моніторингу та підзвітності будь-яких приватних суб'єктів, яким доручено здійснення процедури встановлення віку.

Принцип 6 – Професійні стандарти та навчання

Встановлення віку повинно проводитися призначеними фахівцями на основі відповідних професійних зобов'язань і стандартів, а відповідна професійна підготовка повинна бути забезпечена для всіх осіб, відповідальних за встановлення віку та пов'язані з цим процедури.

Професійні стандарти та конфіденційність

57. Держави повинні забезпечити наявність правил поведінки для професіоналів, залучених до встановлення віку, спрямованих на запобігання зловживанням інформацією, зібраною під час встановлення віку, що охоплюють, зокрема, обов'язок дотримуватися конфіденційності.

58. Професійні стандарти повинні передбачати неупередженість і підзвітність компетентних органів і фахівців, залучених до встановлення віку, і охоплювати принципи медичної етики.

59. Держави повинні забезпечити регулярну перевірку всіх спеціалістів, які працюють з дітьми, для встановлення віку.

60. Медичні обстеження повинні проводитися кваліфікованими, зареєстрованими практикуючими лікарями відповідно до національних стандартів медичної етики.

Навчання

61. Держави повинні забезпечити, щоб усі спеціалісти, які працюють з дітьми та беруть участь у процедурі встановлення віку, проходили міждисциплінарну початкову та безперервну підготовку, зокрема щодо прав дитини, передової практики та операційних моделей.

62. Фахівці, залучені до процедури встановлення віку, повинні пройти відповідну підготовку щодо захисту дітей і вразливих дорослих, у тому числі щодо того, як ідентифікувати постраждалих від насильства, торгівлі людьми та інших форм експлуатації, щодо відповідних механізмів звітності та захисту гідності, прав людини та основних свобод людини.

63. Держави повинні розглянути можливість сприяння практичним заходам для забезпечення прийняття високоякісних судових рішень щодо встановлення віку, зокрема шляхом юридичної освіти та навчання суддів та інших спеціалістів у галузі права.

Принцип 7 – Результат встановлення віку, мотивоване рішення та доступні засоби захисту

Рішення про встановлення віку, прийняте в результаті міждисциплінарної процедури, має бути повідомлено особі у дружній до дитини спосіб і, у відповідних випадках, батькам, піклувальникам або законним представникам, і включати детальну інформацію про юридичні та підтверджені фактами підстави для прийняття рішення та інформацію про наявні ефективні засоби правового захисту. Рішення має бути відкритим для перегляду або оскарження в незалежному органі.

Експертні або професійні докази

64. Письмовий висновок повинен містити чітку заяву щодо достовірності встановлення віку, щоб дозволити органу, приймаючому рішення, розглянути будь-які сумніви таким чином, щоб це призвело до більш сприятливого правового результату для особи, яка проходить процедуру встановлення віку.

Обов'язкове пояснення

65. Рішення про встановлення віку повинно бути надано в письмовій формі та включати детальну інформацію про причини направлення та рішення, використані методи, конкретну межу похибки, що застосовується до використаного методу, застосування принципу «переваги сумнівів» і наукову достовірність будь-якого використовуваного медичного обстеження.

Рішення щодо неповноліття

66. Якщо рішення підтверджує неповноліття дитини, держави повинні забезпечити безперервність прав дитини, включаючи доступ до належного житла, медичної допомоги, послуг із захисту дітей та освіти.

67. Дитина повинна і надалі перебувати на утриманні піклувальника. Якщо піклувальника призначено тимчасово на час встановлення віку, він має бути призначений невідкладно.

Рішення щодо повноліття

68. Особа, якій за оцінками виповнилося 18 років, має бути направлена до відповідних служб для дорослих. Якщо було визначено, що особа перебуває у конкретній ситуації вразливості, її слід направити до служб захисту вразливих дорослих.

Повідомлення

69. Особу, що проходить процедуру встановлення віку, слід якнайшвидше повідомити у дружній до дитини спосіб про юридичні та засновані на доказах фактичні причини рішення стосовно встановлення віку та про наявні ефективні засоби правового захисту. Усі підтверджуючі документи мають бути негайно надані відповідній особі та її батькам, піклувальникам чи законним представникам.

Ефективні засоби захисту

70. Рішення про встановлення віку може бути подане на перегляд або оскаржене в адміністративному або судовому порядку в окремому незалежному органі. Такі механізми не повинні накладати фінансовий тягар на відповідну особу чи її батьків, піклувальників чи законних представників.

71. Рішення щодо встановлення віку повинно визначати засоби правового захисту, доступні для оскарження рішення, будь-які часові обмеження та спосіб доступу до цих засобів правового захисту.

72. Держави повинні вжити всіх належних заходів для створення доступних та ефективних механізмів, які гарантують, що дитина отримає швидке та адекватне відшкодування будь-якої шкоди, заподіяної в результаті процедури встановлення віку.

Принцип 8 – Конфіденційність та персональні дані

Право дитини на приватне та сімейне життя має бути гарантоване в контексті обробки персональних даних з метою встановлення віку.

73. Держави повинні вжити заходів для забезпечення того, щоб у контексті процедури встановлення віку особисті дані дитини оброблялися відповідно до закону, для конкретних цілей і за вільною, чітко висловленою, інформованою згодою дитини. Якщо, відповідно до закону, дитина неспроможна надати згоду на передачу персональних даних, дозвіл її піклувальника або іншої особи чи органу, передбаченого законом, має бути надано згідно із відповідними гарантіями безпеки та належної поваги до даних та згідно принципу мінімізації даних.

74. Національне законодавство повинно передбачати адекватні гарантії проти ризику незаконного доступу до даних, що обробляються, неправомірного використання та зловживання ними, зокрема спеціальних категорій даних, які можуть становити більший ризик для інтересів, прав і основних свобод суб'єкта даних.

75. Дитину слід поінформувати у дружній до неї спосіб про дані, які будуть зберігатися, про наявні механізми, за допомогою яких вона може отримати доступ до своїх записів, і про доступні процедури для подання заявки на виправлення даних, які зберігаються компетентними органами.

76. Держави не повинні надавати будь-які персональні дані шукача притулку чи біженця їхнім країнам походження.

Принцип 9 – Дослідження та співпраця з метою встановлення віку

Держави заохочуються до сприяння дослідженням, обміну передовим досвідом та співпраці з метою забезпечення процедур встановлення віку, які відповідають правам людини.

77. Держави повинні шукати можливості, коли це прийнятно, співпрацювати з метою встановлення віку та розглянути можливість розробки механізмів, які б дозволили відповідним органам влади враховувати рішення щодо встановлення віку, прийняті іншими державами-членами, щоб забезпечити кращий захист дітей.